

STORTINGET

Innst. 557 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Meld. St. 29 (2020–2021) og Dokument 8:182 S (2020–2021)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Heilskapleg nasjonal plan for bevaring av viktige område for marin natur – jf. Meld. St. 29 (2020–2021), og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad og Heidi Greni om å avslutte statens arbeid med marint vern av fjordarmen Børgin i Trondheimsfjorden

Til Stortinget

1. Sammendrag av Meld. St. 29 (2020–2021)

1.1 Innleiing – om bevaring av marin natur *Arbeidet med bevaring av marin natur*

Forståinga av at bevaring av marint naturmangfold er eit viktig verkemiddel for å sikre velfungerande marine økosystem, som igjen er ein føresetnad for ein berekraftig havøkonomi og ei langsiktig verdiskaping, var ein viktig konklusjon i OECDs rapport om berekraftig havøkonomi frå 2016. Denne forståinga har blitt forsterka gjennom arbeidet under Høgnivåpanelet for ein berekraftig havøkonomi (Havpanelet) frå starten i 2018 og fram til lanseringa av konklusjonane frå Havpanelet i desember 2020.

St.meld. nr. 43 (1998–1999) Vern og bruk i kystsona – Tilhøvet mellom verneinteresser og fiskerinæringane blei lagd fram av regjeringa Bondevik I i 1999. Meldinga førte til at det i 2001 blei sett ned eit rådgivande utval for arbeidet med ein marin verneplan. I tilrådinga si frå 2004 peika utvalet ut 36 område som til saman representerte eit godt og balansert utval av undersjøisk natur frå kysten og skjergarden (kandidatområde).

I Meld. St. 14 (2015–2016) Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold (naturmangfoldmeldinga) går det fram at regjeringa legg til grunn at marint vern på tvers av sektorane etter naturmangfoldlova § 39 framleis skal bidra til at eit utval av representative, sær-eigne, sårbare eller trua marine undersjøiske naturtypar og naturverdiar langs kysten og i territorialfarvatnet blir tekne vare på for framtida. Områda skal – saman med areal som er beskytta etter anna lovverk – danne eit nettverk av verna og beskytta område, som skal ta vare på økosystem og naturverdiar.

Stortinget har i ettertid fleire gonger behandla spørsmål om marine verneområde i samband med meldingar og representantforslag. Stortinget fatta følgjande oppmodingsvedtak (nr. 668 (2015–2016)):

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for marine verneområder og kome tilbake til Stortinget med en sak om dette.»

Vedtaket blei fatta ved behandling av Meld. St. 14 (2015–2016), jf. Innst. 294 S (2015–2016). Oppfølginga regjeringa gjer av Stortingets vedtak, er omtalt i Meld. St. 35 (2016–2017) Oppdatering av forvaltingsplanen for Norskehavet.

Stortinget fatta nytt oppmodingsvedtak (nr. 907 (2016–2017)) ved behandlinga av Norskehavet-meldinga:

«Stortinget ber regjeringen om å følge opp arbeidet med en helhetlig nasjonal plan for marine verneområder og prioritere områdene som er definert som særlig verdifulle og sårbare (SVO) i dette arbeidet. Stortinget ber regjeringen legge fram en egen sak om dette senest i 2020.»

Regjeringa følgjer med denne meldinga opp desse oppmodingsvedtaka.

I Meld. St. 20 (2019–2020) Helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene – Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, Norskehavet, og Nordsjøen og Skagerrak (i det følgjande også omtalt som forvaltningsplanmeldinga) blei det vist til at

«Regjeringen vil:

- Videreføre arbeidet med etablering av marine verneområder og marine beskyttede områder.
- Utarbeide i 2020 en helhetlig nasjonal plan for marine verneområder.
- Vurdere behovet for vern eller beskyttelse av særegne og sjeldne naturverdier i dyphavet.»

Samstundes har det skjedd ei betydeleg utvikling internasjonalt. Noreg har nyleg, gjennom Høgnivåpanelet for berekraftig havøkonomi (Havpanelet), slutta seg til eit globalt mål om at 30 pst. av havområda innan 2030 skal bevarast gjennom marine verneområde og andre effektive arealbaserte bevaringstiltak. Dette temaet vil også stå sentralt i førebuingane av det nye globale rammeverket for natur, som skal bli vedteke under konvensjonen om biologisk mangfald (CBD) hausten 2021.

Internasjonalt er det også ei ny forståing av at marine verneområde og andre effektive arealbaserte bevaringstiltak har breiare nytteverdi enn klassisk naturvern. Døme på nytteeffektar er bevaring og gjenoppbygging av viktige område for bestandar av fisk og skaldyr, restaurering av marine økosystem, opptak og lagring av karbon og beskyttelse mot effektar av klimaendringar.

I denne meldinga gjer regjeringa greie for kunnskap, verkemiddel og status for arbeidet med marine verneområde og andre effektive arealbaserte bevaringstiltak. Vidare gjer meldinga greie for arbeidet med marine verneområde og andre effektive arealbaserte bevaringstiltak i internasjonale samarbeidsforum så vel som internasjonale utviklingstrekk og Noregs rapportering om oppfølginga av dei internasjonale måla. I kapittel 5 ligg tiltaka frå regjeringa for å bevare viktige område for marin natur.

1.2 Område med viktig marint naturmangfald i dei norske havområda

Norsk marin natur har viktige naturverdier og viktige funksjonsområde for artar og økosystem. Grunne kystnære område er blant dei biologisk mest produktive naturtypene i verda. Kystsona femner om mellom anna korallrev, elvemunningar, gruntvassområde og ulike våtmarker som utgjer produksjonsområde og oppvekstområde for viktige bestandar av fiskeslag og andre marine organismar. Lenger ut er Norskehavet eit djuphav med djup ned mot 3 000–4 000 meter, men med grunnare område nær fastlandet. Barentshavet og Nordsjøen–Skagerrak er grunnare havområde. Naturmangfaldet og den biologiske produksjonen er særleg stor i enkelte område

på grunn av gunstige miljøforhold, til dømes knytt til typar av havbotn.

Område i kystsona

Kystsona, områda frå land og ut til dei opne kyststrekningane, inneheld eit stort mangfald av naturtypar, økosystem og artar.

Delar av kysten har eit redusert naturmangfald samanlikna med det som har vore her tidlegare. Nokre artar, bestandar og naturtypar har behov for å bli bygde opp igjen. Dynamikken i kystøkossystema, og spesielt tarreskogane, har stor betydning for fisk og krepsdyr og næringstilbodet til kystnære sjøfuglar som ærfugl, måker, ternar og skarv. Særleg i Nordsjøen og Skagerrak er påverknadene tydelege. Store delar av Oslofjorden er sterkt negativt påverka av næringsstoff. Prosjektet Krafttak for kysttorsk leidd av Havforskningsinstituttet, med rapport publisert i 2021, har gått inn i problematikken med fiskebestandane og tilstanden i Oslofjorden. Rapporten peikar på dei nemnde miljøutfordringane, men viser samstundes til at det er livsgrunnlag for torsk og andre sterkt reduserte fiskebestandar i Ytre Oslofjord. Det er difor mogleg å betre tilstanden i økosystemet ved å dempe påverknadene.

Opprydding i forureina sjøbotnar er gjennomført ei rekkje stader. På sikt vil oppryddinga føre til nyetablering av friskt og sunt naturmangfald slik det ein gong var. I St.meld. nr. 14 (2006–2007) Sammen for et giftfritt miljø blei det utarbeidd ein handlingsplan for opprydding i forureina sjøbotn med særleg merksemd på å ta miljøgifter ut av biologisk sirkulasjon i 17 prioriterte område. Dei siste 15 åra er det rydda opp i ei rekkje av områda. Resultata viser fleire stader at det nyttar å rydde opp.

Område i Barentshavet

Barentshavet er eit grunt hav med store bankeområde. Barentshavet er det viktigaste oppvekst- og beiteområdet for fleire av dei store fiskebestandane som er fundamentet for fiskerinæringa i Noreg. Sild, lodde, torsk, hyse, uer og blåkveite bruker store areal her i heile eller delar av livssyklusen sin. Egg og larver frå gyteområda langs norskekysten og dei vestlege delane av Barentshavet driv nordover langs kysten og inn i dei sentrale, nordlege og austlege delane av Barentshavet, der dei veks opp. Barentshavet har nokre av dei største og mest produktive bestandane i verda av botnfisk i torsk og hyse og er oppvekstområde for norsk vårgytande sild, som er ei av dei største pelagiske bestandane i verda. Barentshavet har elles ein av dei høgaste tettleikane i verda av sjøfugl. Nordlege delar av Barentshavet er i tillegg eit viktig leveområde for fleire sjøpattedyr- og sjøfuglartar som berre finst i område med is. Fleire av desse har stor nasjonal og internasjonal verdi.

Område i Norskehavet, Nordsjøen og Skagerak

Norskehavet har i hovudsak tre vassmassar: atlantehavsvatn, arktisk vatn og kystvatn. Kvart sekund strøymmer om lag 8 millionar tonn varmt og salt vatn inn i Norskehavet frå det nordlege Atlanterhavet. Denne blandinga av vassmassar med ulik temperatur og saltinnhald har stor betydning for utbreiinga av plankton og fisk i området. Dyreplankton som raudåte og krepsdyr som krill finst i store mengder og er viktig næring for fiskebestandar som norsk vårgytande sild (NVG-sild), kolmule og makrell. Lengst nord i Norskehavet ligg Molloydjupet, med det største målte havdjupet i Nord-Atlanteren (5 569 meter).

Nordsjøen har generelt høg produksjon av planteplankton (primærproduksjon). Dette er i stor grad på grunn av små djup og den effektive omrøringa av vassmassar som bring næringsrikt botnvatn opp i lyset i dei andre vasslaga. Havsil er ein nøkkelart og blir beitt av sjøfugl, større fisk og sjøpattedyr. Denne er ein viktig kommersiell fiskebestand òg. Vidare er områda i Nordsjøen viktige overvintringsområde for mellom anna sjøfuglarten lomvi.

Viktige område med naturtypar for karbonlagring

Havet er det største lageret i verda av organisk karbon (karbon som stammar frå nedbryting av levande organismar). Ifølgje Klimapanelet (IPCC) er hovudmengda av karbonet i havet lagra som oppløyst uorganisk karbon i vassøyla. I tillegg er ein stor del lagra i overflatesediment på havbotnen og som oppløyst organisk karbon i vassøyla, medan ein mindre del er lagra i marin biota. Viktige marine naturtypar for karbonlagring knytte til kysten er område med tareskog, tang, ålegrasenger, marin våtmark («saltmarshes») og blautbotn i tidevassona.

I det faglege arbeidet under Høgnivåpanelet for berekraftig havøkonomi er det berekna moglege bidrag frå havbaserte tiltak for å redusere CO₂-utslepp innan 2050, som vist i figur 2.14 i meldinga, der moglege bidrag frå naturtypar som karbonlager blir sette i samanheng med andre marine bidrag.

Det er i nyare forskingsarbeid også retta merksemd mot betydninga av botntråling for frigjering av karbon som er lagra i sediment på havbotnen. Forsking peikar på at marine bevaringsområde kan ha nytte på tre måtar – ved å beskytte biologisk mangfald, auke utbyttet av fiskeri og sikre marine karbonlager som er trua av menneskelege aktivitetar.

Kartlegging av og kunnskap om område med viktig marin natur

Noreg gjer ein betydeleg innsats for å byggje opp kunnskap om havområda. Å utvikle vidare forståinga av havmiljøet er grunnleggjande for ei berekraftig forvaltning av dei marine økosystema.

Mareano-programmet blei starta i 2005 på grunn av betydeleg kunnskapsmangel om botnforholda i norske havområde. Programmet har gitt verdifull ny kunnskap gjennom å kartleggje djup, botnforhold, artsmangfald, naturtypar, kjemiske forhold og forureining i sedimenta og geologiske formasjonar på havbotnen i norske havområde. I arbeidet med det faglege grunnlaget for forvaltningsplanane for havområda har kunnskapen om miljøverdiane i dei særleg verdifulle og sårbare områda blitt bekrefta og styrkt gjennom Mareano.

Nasjonalt program for kartlegging og overvaking av biologisk mangfald – marint kartla og verdsette i perioden 2003–2019 kystnær natur som er viktig for høgt biologisk mangfald. Programmet har gitt meir kunnskap om naturtypar som er viktige, og som inngår som saksgrunnlag for planar, utbyggingssaker og andre vedtak for aktivitet i kystsona. Vidare kartlegging av marine naturtypar i kystsona er no i gang, i første omgang i Oslofjorden.

Kartverket, Noregs geologiske undersøking (NGU) og Havforskningsinstituttet har gått saman om eit prosjekt kalla Marine grunnkart i kystsona. Prosjektet skal kartleggje havbotnen langs kysten av Noreg og samle inn geologiske, kjemiske og biologiske data. Dataa frå prosjektet skal gjerast tilgjengelege for alle, og hensikta er å gi ei meir kunnskapsbasert forvaltning og berekraftig utnytting av Noregs sjøareal.

SEAPOPOP-programmet blei starta i 2005 og er eit heilskapleg og langsiktig overvakings- og kartleggingsprogram for norske sjøfuglar. SEAPOPOP tek sikte på å kartleggje fordelinga av hekkande, mytande, rastande og overvintrande sjøfugl i tal, tid og rom langs alle kystar av fastlands-Noreg og Svalbard innanfor ein programmert periode på ti år.

Modulen SEATRACK kartlegg arealbruken utanfor hekkesesongen for norske sjøfuglbestandar og bestandar frå nabolanda våre som kjem inn i norske havområde. I fase II er det geografiske området utvida til å omfatte heile Nord-Atlanteren.

Særleg verdifulle og sårbare område (SVO) er område som blir vurderte å ha vesentleg betydning for det biologiske mangfaldet og den biologiske produksjonen i havområdet, også utanfor sjølve områda. Sårbarheit blir definert som evna eit område har til å tole og eventuelt restituere seg etter menneskelege aktivitetar eller endringar i miljøforholda. I det marine miljøet finst slike viktige område ofte der det er spesielle topografiske eller oseanografiske forhold, til dømes havstraumar, botntopografi, djupneforhold og overgangssoner mellom sjø og fast grunn (land eller is).

Betydninga av å ta vare på område med marin natur

Både FN's klimapanel og Det internasjonale naturpanelet (IPBES) konkluderer med at forvaltninga må tilpassast dei akselererande endringane i klima- og miljø-

forholda. Begge har peika på betydninga av godt utforma nettverk av verneområde og beskyttelse av nøkkelområde for marint naturmangfald.

Det internasjonale naturpanelet har anslått at over 40 pst. av verdshava allereie er sterkt påverka av menneskeleg aktivitet, og at den samla påverknaden aukar i to tredelar av havområda i verda. Det er store variasjonar mellom ulike havområde. Kystnære marine økosystem i tett folkesette område og i tropiske farvatn er under sterkast press. Men også dei polare havområda er sterkt påverka som ei følge av klimaendringane.

Ifølgje Naturpanelet er det globalt fire hovudpåverkingar på dei marine økosystema. Den viktigaste påverkinga i global samanheng kjem frå fiskeria og anna høsting av marine organismar. Der nest kjem endringar i arealbruken på land og i havet, inkludert at det blir utvikla infrastruktur og akvakultur i kystsona. Så kjem klimaendringar og deretter tilførsel av forureining og avfall. Forholdet mellom desse påverkningsfaktorane varierer mellom ulike delar av verdshava. Klimaendringar blir løfta fram som ein faktor som i aukande grad forsterkar effektane av andre påverknadsfaktorar.

Klimaendringar gir tydelege utslag i tilstanden i økosystema både i Nordsjøen og i Barentshavet. Bevaringstiltak er verkemiddel for å ta vare på marin natur og økologiske funksjonar også under endra tilhøve i havet.

Ifølgje Naturpanelet trengst det ein kombinasjon av verkemiddel og tiltak på land, i ferskvatn og i havet for å bevare fiskebestandar og marine artar og økosystem, og i tillegg koordinering på tvers av sektorar og brukarinteresser i ope hav. Å utvide og styrkje representative nettverk av verneområde er eit av verkemidla som blir framheva som effektive.

FNs klimapanel understrekar at klimatilpassing av havforvaltninga i stor grad dreier seg om å redusere eller avgrense andre typar påverknad på det marine miljøet og miljøet i kystsona. Bevaring av økosystem gjennom marine verneområde, inkludert nettverk av marine verneområde, og andre effektive arealbaserte bevaringstiltak, blir framheva spesielt. Slike tiltak kan både bidra til å minske den samla påverknaden på dei områda og økosystema som får særskild beskyttelse, og til å sikre moglegheitene artar og økosystem har til å halde ved lag livskraftige og produktive bestandar når desse forskyver seg mot polane i takt med klimaendringane.

1.3 Utviklingstrekk og bevaring av marine område for framtida

Noreg har over tid arbeidd mykje med ei heilskapleg og berekraftig forvaltning av alle norske havområde. Dei norske forvaltningsplanane har vore ein modell for Havpanelet sitt arbeid. Vern og andre effektive arealbaserte bevaringstiltak er, side om side med verkemiddel for berekraftig bruk, sentrale innanfor ei heilskapleg og bere-

kraftig havforvaltning. Ei auka vektlegging av bevaringstiltak vil styrkje Noregs heilskaplege havforvaltning og følge opp konklusjonane frå Havpanelet.

Noreg legg vekt på at avgjerder om å opprette marine verneområde skal vere godt vitskapeleg grunngitte. Formålet med vernet skal vere godt definert, vernetiltaka skal vere effektive og målretta og eigna til å sikre eit langsiktig vern av naturen og økosystema. Det er ikkje eit krav etter naturmangfaldlova at eit område må vere under press for å etablerast som eit marint verneområde.

1.3.1 Status for arbeidet med marin verneplan frå 2004

St.meld. nr. 43 (1998–1999) Vern og bruk i kystsona la sentrale føringar for vidare arbeid med marint vern. Det blei samstundes bestemt at det skulle setjast ned eit rådgivande utval for arbeidet med ein marin verneplan, sett saman av representantar frå forvaltninga og aktuelle interesseorganisasjonar.

I den endelege tilrådinga si frå 2004 peika utvalet ut 36 område som til saman representerte eit godt og balansert utval av undersjøisk natur frå kysten og skjergarden (kandidatområde). 15 av desse er seinare oppretta som marine verneområde etter naturmangfaldlova. Desse områda må likevel supplerast med fleire område for til saman å utgjere eit representativt utval av naturtypene i kystsona, i tillegg til at områda lenger frå kysten i liten grad er omfatta. Vidare er tre av områda, som ligg heilt eller delvis utanfor territorialgrensa, oppretta som marine beskytta område etter havressurslova. For fleire område er det meldt oppstart av verneprosess etter naturmangfaldlova.

Gjennomføringa av den marine verneplanen frå 2004, og førebuinga av ein fase 2 som inkluderer områda lenger ut frå kysten, er ei viktig oppgåve framover.

Her er vern av dei marine naturverdiane ein viktig del av formålet med vernet. Vern etter naturmangfaldlova dekkjer til saman om lag 3,6 pst. av territorialfarvatnet ved Fastlands-Noreg.

1.3.2 Vidare arbeid med bevaring, særleg av område utanfor 12 nautiske mil

Vi har generelt eit godt kunnskapsgrunnlag for å vurdere miljøverdiar og førekomstar av særleg bevaringsverdig natur i dei kystnære områda.

Når det gjeld havområda lenger ut frå kysten, er kunnskapen om område som er særleg viktige for naturmangfald og økosystemtenester, meir varierende og ofte mindre detaljert. Vurderinga av kunnskapen for å identifisere viktig marin natur skjer i første rekkje i forvaltningsplanane for havområda, spesielt i arbeidet med å identifisere dei særleg verdifulle og sårbare områda (SVO).

Det blir no gjennomført ein fagleg gjennomgang og ei oppdatering av SVO-områda på grunnlag av ny kunn-

skap. Gjennomgangen skal vere ferdig i byrjinga av 2022 og nyttast i arbeidet med neste forvaltningsplanmelding i 2024. Denne gjennomgangen av SVO-ane vil vere eit godt grunnlag for å utvikle ei meir systematisk tilnærming for å vurdere korleis fleire tiltak bidreg til effektiv bevaring av viktige område for natur i norske havområde.

MARINT VERN

I havet gjeld naturmangfaldlova i hovudsak i territorialfarvatnet, med unntak for mellom anna overordna prinsipp som også gjeld i 200-milssonene og på kontinentalsokkelen så langt dei passar.

I område der det mellom anna finst særigne og sjeldne naturverdiar, har vi innanfor territorialgrensa vurdert at det er behov for å kunne verne område på tvers av sektorane, slik at naturverdiane i desse områda blir styrande for kva for aktivitet vi kan tillate. I desse områda der det er fleire aktivitetar samstundes, er det ein fordel med ei regulering der ein ser på korleis alle aktivitetane saman påverkar marin natur.

Systemet med forvaltningsplanane for havområda gir ei samla framstilling av påverknader og reguleringane. I Meld. St. 20 (2019–2020) Helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene har regjeringa vist til at det er behov for å vurdere vern eller anna bevaring av særigne og sjeldne naturverdiar i djuphavet utanfor territorialgrensa. Raet nasjonalpark er døme på eit verneområde som er skarpt avgrensa mot territorialgrensa sjølv om verneverdiane og behovet for vern strekkjer seg lenger ut.

ANDRE EFFEKTIVE AREALBASERTE BEVARINGSTILTAK

Andre effektive arealbaserte bevaringstiltak er tiltak med heimel i sektorlovgivinga og som er viktige bidrag til bevaring av område for marin natur. Tiltaka skal vere forvalta slik at dei gir positive og varige effektar for bevaring av naturmangfaldet i eit område. Slike tiltak kan gjennomførast både utanfor og innanfor 12 nautiske mil.

Konvensjonen om biologisk mangfald (CBD) vedtok i 2018 eit sett av frivillige retningslinjer med kriterium for kva slags arealbaserte reguleringar som kan identifiserast som andre effektive områdebaserte bevaringstiltak. Kriteria er delte inn i desse kategoriane:

- Området skal ikkje vere definert eller rapportert som MPA (marint verneområde).
- Reguleringane er følgde opp av ansvarleg forvaltningsstyresmakt og er geografisk definerte.
- Reguleringa bidreg effektivt til in situ bevaring av biologisk mangfald over tid.
- Tilhøyrande økosystemfunksjonar og -tenester og kulturelle, åndelege, sosioøkonomiske og andre relevante verdiar blir vurderte.

Desse tiltaka skal særleg rettast mot område som er særleg viktige for biodiversitet og økosystemtenester.

I Noreg har vi ikkje i dag ei systematisk tilnærming til korleis både fiskeritiltak og tiltak i andre sektorar, slik som petroleumsverksemda, kan reknast som andre effektive arealbaserte bevaringstiltak. For å kunne vurdere den samla effekten av bevaringa av viktige område for natur i norske havområde, både marine verneområde og sektortiltak, vil det vere naudsynt med ei slik systematisk tilnærming.

I samband med arbeidet med denne meldinga har Miljødirektoratet og Fiskeridirektoratet, med støtte frå Havforskningsinstituttet, gjort ei første vurdering av i kva grad fleire relevante tiltak under fiskeriregelverket kan reknast som andre effektive arealbaserte bevaringstiltak. I tillegg til reguleringa for beskyttelse av korallområde omfattar dette mellom anna fredingsområde for hummar, regulering av taretråling og stengde område for fiske ved Svalbard.

Havforskningsinstituttet seier i sin rapport at arealbaserte tiltak som forbyr eller avgrensar bruken av trålreiskap, kan gi eit viktig bidrag til bevaring av biologisk mangfald, og at difor bør forbod mot botntråling som utgangspunkt kunne kategoriserast som andre effektive områdebaserte bevaringstiltak i område der det ikkje er andre signifikante truslar frå menneskeleg aktivitet. Det blir òg framheva at botndyrsamfunn har ein viktig funksjon for heile økosystemet. Mjuka sediment som får ligge uforstyrta, spelar også ei positiv rolle for karbonbinding, som er viktig i eit klimaperspektiv.

Den førebelse vurderinga er at bevaringstiltak under fiskeriregelverket isolert sett oppfyller fleire av kriteria for andre effektive arealbaserte bevaringstiltak. Dei nemnde tiltaka dekkjer 44 pst. av norske havområde. Dersom alle arealbaserte fiskeritiltak blei vurderte å oppfyller kriteria for «andre effektive områdebaserte bevaringstiltak», ville dette auke Noreg sin «verneprosent» til om lag 49 pst.

I ei systematisk tilnærming for kva som skal reknast som andre effektive arealbaserte bevaringstiltak, må også bevaringseffekten av tiltak i andre sektorar enn fiskeria inngå. Nærleggjande døme er område innanfor dei områdespesifikke rammene for petroleumsverksemda som blir fastlagde i forvaltningsplanane. Slike områdespesifikke rammer for petroleumsverksemd er i dag etablerte i om lag 11 pst. av arealet i Barentshavet–Lofoten, i om lag 12 pst. av arealet i Norskehavet og i om lag 2 pst. av arealet i Nordsjøen–Skagerrak.

1.4 Tiltak for bevaring av viktige område for marin natur

Regjeringa legg med denne meldinga fram ein heilskapleg nasjonal plan for bevaring av viktige område for marin natur. Planen vil sørje for at bevaringstiltaka er målretta og effektive. Meldinga byggjer vidare på den

politikken for bevaring av natur som blei nedfelt i Meld. St. 14 (2014–2015) Natur for livet (naturmangfaldmeldinga).

Eitt av dei grunnleggjande prinsippa for havpolitikken frå regjeringa er å fremje berekraftig bruk og bevaring av marine økosystem, jf. Meld. St. 20 (2019–2020) Helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene. Berekraftig bruk handlar mykje om tiltak og metodar for å sikre at aktivitetane skjer på skånsamt vis og unngår eller avgrensar skadar på naturmangfald og økosystem. Bevaringstiltak set naturen i sentrum og inneber vern eller beskyttelse av eit geografisk avgrensa område med viktig naturmangfald.

Den nasjonale planen for bevaring av viktige område for marin natur er viktig i den vidare utviklinga av ei heilskapleg og berekraftig norsk havforvaltning.

1.4.1 Gjennomføring av marin verneplan frå 2004

Marin verneplan frå 2004 skal halde fram. Av dei 36 kandidatområda som inngår i marin verneplan frå 2004, er så langt 16 verna etter naturmangfaldlova og 3 beskytta etter havressurslova. Nokre av dei resterande områda kan ikkje vernast etter naturmangfaldlova fordi dei ligg utanfor territorialgrensa. For mellom anna å utgjere eit representativt utval av naturtypene i norske havområde må områda i marin verneplan supplerast med fleire område.

Regjeringa vil:

- Ta sikte på å innan 2024 ha starta opp verneprosessar for dei resterande områda som inngår i verneplanen frå 2004, basert på kunnskapen vi har i dag om naturverdiar og relevant aktivitet.
- Sørge for god involvering av sektormyndigheiter, fylkeskommunar, kommunar og andre lokale interesser.
- Starte ein vidare prosess kopla til forvaltningsplanane for å vurdere korleis vi skal supplere verneplanen frå 2004 med ytterlegare område.

1.4.2 Vern og bevaring utanfor 12 nautiske mil

Det er område med betydelege naturverdiar utanfor territorialgrensa òg. Regjeringa varsla i Meld. St. 20 (2019–2020) ei vurdering av behovet for vern eller beskyttelse av særlege og sjeldne naturverdiar i djuphavet.

Regjeringa vil:

- Gjere ein gjennomgang av om og eventuelt korleis dagens lovgiving for vern og bevaring utanfor 12 nautiske mil kan forbetrast.

1.4.3 Effektiv bevaring gjennom arealbaserte sektortiltak

Sektorlovgivinga gir moglegheita for å beskytte marin natur mot skade som følgje av aktivitet i den einskilte sektoren. Fleire sektortiltak er difor, saman med ma-

rine verneområde, viktige bidrag til bevaring av marine område med viktig natur. Samstundes har vi i Noreg ikkje ei systematisk tilnærming for å kunne vurdere korleis bevaringstiltak i medhald av ulike sektorregelverk bidreg til effektiv bevaring.

Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet har nyleg gjennomført vurderingar av den arealmessige utbreiinga av relevante fiskeritiltak og betydninga deira for bevaring. Med utgangspunkt i desse vurderingane og arbeidet med SVO-ane legg regjeringa opp til ein systematisk gjennomgang av korleis tiltak i dei enkelte sektorane bidreg til effektiv bevaring. Vurderinga vil i tillegg omfatte korleis bevaringstiltak i ein sektor heng saman med aktivitetar i andre sektorar.

Regjeringa vil:

- Etablere ei meir systematisk tilnærming til bevaring av viktige område for marin natur gjennom marine verneområde og andre effektive arealbaserte tiltak. Ein slik gjennomgang skal prioritere SVO-ar og inkludere område som er omfatta av dei mest relevante bevaringstiltaka etter sektorlovgivinga.

1.4.4 Noregs rapportering etter internasjonale mål

Når Noreg sluttar seg til nye og høgare globale mål for bevaring av viktige område for marin natur, er det naturleg å gjere ei ny vurdering av den norske praksisen for rapportering.

Samanlikna med andre land har Noreg lagt opp til ein streng praksis for rapportering av bidraget vårt til å oppfylle dei internasjonale måla om bevaring.

Regjeringa vil vurdere korleis fleire andre effektive arealbaserte bevaringstiltak, slik som i fiskerisektoren, skal kunne kalkulerast inn når Noregs «verneprosent» blir meldt inn internasjonalt til konvensjonen om biologisk mangfald (CBD). Samstundes må vi halde ved lag dei grunnleggjande krava til innhald i og kvalitet på tiltaka i områda som det blir rapportert om. Det skal særleg leggjast vekt på område som er særleg viktig for biologisk mangfald og økosystemtenester, og at tiltaka effektivt beskyttar desse verdiane.

Regjeringa vil:

- Setje i gang ein eigen prosess for å gjennomgå og vurdere praksisen for rapportering av Noregs bidrag til å oppfylle dei internasjonale måla om bevaring. Det faglege arbeidet vil skje under leiing av Miljødirektoratet og Fiskeridirektoratet, med mellom anna hjelp frå Havforskningsinstituttet.

1.4.5 Marine bevaringsområde som tiltak for karbonbinding

Marint vern og restaurering blir i klimasamanheng omtalte som naturbaserte løysingar på grunn av evna dei ulike økosystema har til å ta opp og lagre karbon.

Regjeringa legg opp til å gjennomføre prosessar med kartlegging og utgreiing av eigna område for beva-

ring av verdifulle område for naturmangfald og karbonlagring i kystsona i regi av statsforvaltarane, i samarbeid med kommunane. Hensikta er å setje i verk tiltak for å motverke tap av marine naturtypar med særleg verdi for både naturmangfaldet og for binding av karbon, slik som mellom anna våtmark.

Naturmangfaldlova nemner ikkje eksplisitt klimaomsyn som eit aktuelt verneformål, sjølv om klimaendringar kan vere eit relevant moment i vurderinga av kva for område som kan vernast etter naturmangfaldlova § 39. Ved vurderinga av bevaringstiltak i marint miljø med klimaomsyn som del av grunngivinga, bør dette sjåast i samanheng med marine våtmarker, karbonlagring i strandsona og strandenger mv., og produktive og rike forhold på stader der det òg er tilførsel av ferskvatn til sjøen. Det er vidare eit spørsmål om gjeldande regelverk er dekkjande, eller om det er behov for justeringar i verkemidla eller verkemiddelbruken. Regjeringa vil vurdere dette nærare som ein del av det vidare arbeidet med marint vern og anna bevaring.

Regjeringa vil:

- Kartleggje marine område som er viktige for karbonlagring med sikte på bevaring.
- Greie ut behov for endringar i lovgivinga for å gi klimaomsyn status som eit sjølvstendig bevaringsomsyn.

1.4.6 Bevaringsprosjekt for naturmangfald og auka biologisk produksjon

Å bygge opp igjen økosystem til god miljøtilstand eller restaurering av område som har vore utsette for stor påverknad, er aktuelt i marine miljø òg. I områda prega av påverknad kan slik naturleg tilbakeføring av artar, sunn aldersstruktur i bestandane og økosystemfunksjonar sikre auka økologisk kvalitet og styrkje naturlege prosessar og den biologiske produksjonen.

Regjeringa vil:

- Som eit ledd i arbeidet med bevaringstiltak og naturbaserte løysingar etablere eit pilotprosjekt i tilknytning til ein eller fleire av nasjonalparkane i området Skagerrak–Oslofjorden for å bygge opp igjen økosystem og bygge opp kunnskapen om effekt av slike tiltak.
- Setje i gang arbeid med følgjeforskning og analyse av verknaden av etablering og tiltak for marine verneområde.
- Leggje til rette for utvikling av kunnskap og teknologi for restaurering av marine økosystem.
- Gjennomføre ein kunnskapssyntese om verknader av marine verneområde for økosystemfunksjon og potensial for hausting i område som ligg rundt.

1.5 Økonomiske og administrative konsekvensar

I meldinga blir det lagt opp til å setje i gang utgreiingar og tiltak for å vidareutvikle arbeidet med bevaring

innanfor ei heilskapleg, økosystembasert forvaltning av dei norske havområda. Bevaringstiltak i havområda skal vere basert på best mogleg kunnskap.

Tiltak varsla i meldinga vil dekkjast innanfor eksisterande budsjetttrammer. Eventuelle behov utover dette vil fremjast som satsingsforslag i dei ordinære budsjettprosessane. Den årlege budsjettmessige oppfølginga vil mellom anna vere avhengig av den økonomiske utviklinga og budsjettsituasjonen.

Dei økonomiske og administrative konsekvensane av tiltaka i meldinga let seg i ulik grad fastslå nøyaktig. Etter kvart som forslaga blir konkretiserte, vil det som eit ledd i vurderingane av tiltaka vere viktig å greie ut eventuelle konsekvensar for offentlege og private partar vidare på vanleg måte i tråd med utgreiingsinstruksen.

2. Bakgrunn for Dokument 8:182 S (2020–2021)

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta innvendingene fra Inderøy og Steinkjer kommuner til følge og avslutte arbeidet med opprettelse av marint verneområde i Børgin etter naturmangfoldloven § 39 for godt.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Espen Barth Eide, Ruth Grung, Else-May Norderhus og Runar Sjøstad, fra Høyre, Liv Kari Eskeland, Stefan Heggelund, Aase Simonsen og Lene Westgaard-Halle, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Gisle Meininger Saudland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Ole André Myhrvold, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Venstre, lederen Ketil Kjenseth, fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, og fra Miljøpartiet De Grønne, Per Espen Stoknes, viser til at bakgrunnen for Meld. St. 29 (2020–2021) om en helhetlig plan for bevaring av viktige områder for marin natur går helt tilbake til St. meld. nr. 43 (1998–1999) om vern og bruk av kystsonen og St.meld. nr. 12 (2001–2002) om rent og rikt hav. Her framkom det at det var behov for en styrket og bærekraftig marin arealforvaltning, og for å sikre de marine områdenes særegne verdier, og at sårbare og truede marine arter skulle sikres, i tillegg til naturverdier i norske kyst- og havområder. Gjenværende korallrev i norske farvann skulle beskyttes, og det skulle etableres

en helhetlig og langsiktig plan for bærekraftig forvaltning av tareressursene og gjenoppretting av tareskogen der det var nødvendig gjennom forskning. Stortinget vedtok at det skulle utarbeides helhetlige forvaltningsplaner for alle våre havområder, og at disse jevnlig skulle oppdateres med ny kunnskap og status ut til 200 nautiske mil. Komiteen viser til at disse planene legger føring for forvaltning av naturressursene, og hensynet til havets helsetilstand og føre-var-prinsippet er førende.

Siden 2001 har det vært kartlagt og innhentet kunnskap om naturverdiene i alle våre havområder for å avklare hvilke områder som trenger særlig beskyttelse og for å legge til rette for en bærekraftig forvaltning av naturressursene i havet. 36 utvalgte områder av marin natur trenger særlig beskyttelse. 15 av disse er allerede opprettet som marine verneområder etter naturmangfoldloven, mens de øvrige områdene er i prosess for videre kunnskapsinnhenting. Et eksempel er forbud mot bunntråling der det er korallrev.

Komiteen viser til at tap av natur er en av de to største krisene verden står overfor, og sammen med klimakrisen er det helt avgjørende av verdenssamfunnet løser disse krisene uten at tiltakene for den ene krisen forverrer situasjonen for den andre krisen. Menneskene er helt avhengig av en natur i balanse. Økosystemet i havet gjør det mulig for menneskene å leve på jorda. Over halvparten av oksygenet kommer fra havet som er et gedigent karbonlager som absorberer rundt 30 pst. av karbonet i verden. I denne sammenheng viser komiteen til hvor viktig bærekraftig forvaltning av våre havressurser er for å sikre det biologiske mangfoldet og en høstingsbasert ressursforvaltning.

Komiteen viser til at både nasjonalt og internasjonalt har konsekvensene av klimaendringene medført økt sur nedbør, økt havnivå og økte havtemperaturer. Arter forsvinner og naturmangfold ødelegges. Konsekvensene bidrar til økt karbonutslipp fra havet og ismelting, som igjen medfører at den økologiske balansen er endret og leveområdene, særlig for sjøpattedyrene, forringes eller forsvinner. Arter trekker lenger nordover, og hele økosystemer er i endring. Kjente arter som makrell er nå observert på Svalbard, og kysttorsken trekker opp mot Barentshavet. Plastavfall på avveie har store konsekvenser for miljøet i havet – både nasjonalt og internasjonalt – og økende smelting av havisen åpner for økt skipstrafikk, noe som utfordrer forurensning og kan forårsake flere ulykker i området.

Komiteen viser til at i Norge har vi god kunnskap om våre økosystemer i havet, og kartleggingen viser at miljøtilstanden er god mange steder, men viser også at det er områder som er sterkt påvirket av menneskelige aktiviteter. Forvaltningsplanene for norske havområder viser at miljøtilstanden i Barentshavet og Norskehavet er god, men for Nordsjøen og Skagerak er imidlertid til-

standen mindre god. For Oslofjord-området er den dårlig, og handlingsplanen for Oslofjorden har tiltak på kort og lang sikt for å restaurere naturen i fjorden. Slik situasjonen er nå, er torskebestanden på et kritisk lavt nivå i disse områdene.

Komiteen viser til at det videre arbeidet med en nasjonal plan for bevaring av viktige områder for marin natur, skal sikre og bevare viktige områder. I denne sammenheng er det viktig med en helhetlig bærekraftig forvaltning av våre havområder og havressursene. Komiteen viser til at for å forvalte havet i et langsiktig og bærekraftig perspektiv er det avgjørende at oppdatert kunnskap legges til grunn. Norge investerer mye i forskning, kartlegging og overvåking knyttet til havet, og ny kunnskap innhentes gjennom forskningsprogrammene Mareano (sjøbunn), Seapop og Seatrack (sjøfugl).

Komiteen har merket seg at regjeringen vil opprette et pilotprosjekt for Oslofjorden for å restaurere økosystemet og øke kunnskapen om slike tiltak. De ønsker å styrke følgeforskningen og virkningen av tiltak som restaurering og innhente kunnskap om hvordan tiltak styrker høsting av naturressurser i disse områdene.

Komiteen viser til at regjeringen tar sikte på å ha startet opp verneprosessene for de resterende områdene som inngår i verneplan for 2004 innen 2024 og at det skal være involvering av sektormyndighetene, fylkeskommuner og kommuner og andre lokale interesser. Komiteen har merket seg at det vil bli etablert en mer systematisk tilnærming til bevaring av viktige områder for marin natur gjennom marine verneområder og andre effektive arealbaserte tiltak, og at en slik gjennomgang skal prioritere særlige sårbarbare områder (SVO-ene) og inkludere områder som er omfattet av de mest relevante bevaringstiltakene etter sektorlovgivningen. Komiteen har merket seg at regjeringen vil kartlegge områder som er viktige for karbonlagring med sikte på bevaring, og utrede endringer i lov for å gi klima en selvstendig begrunnelse for vern.

Komiteen understreker at et av de viktigste prinsippene i naturforvaltningen er generasjonsprinsippet. Prinsippet om at vi skal overlate naturen i like god eller bedre tilstand til neste generasjon ligger fast. Dette prinsippet gjelder både for naturen og mangfoldet, men også neste generasjons muligheter og velferd. Naturmangfoldet utgjør en kjerne i hele livsgrunnlaget vårt, og tap av natur kan derfor få store konsekvenser. Å ta vare på natur er også en del av løsningen for å hindre global oppvarming. Det er et nasjonalt mål at et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.

Mange områder i de norske havområdene har et stort mangfold av arter og naturtyper og høy biologisk produksjon. Komiteen understreker derfor viktigheten av en kunnskapsbasert og helhetlig forvaltning av havet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at Norge lenge har arbeidet med å ta vare på naturen i havet, og flertallet viser til at meldingen ser på hvordan regjeringen skal supplere den marine verneplanen fra 2004 med flere nye verneområder. Meldingen ser også på andre tiltak som bidrar til bevaring av viktige områder for marin natur.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, understreker, det som meldingen også legger opp til, at en gjennom det videre arbeidet skal «sørge for god involvering av sektormyndigheter, fylkeskommunar, kommunar og andre lokale interesser» i arbeid med de marine verneplanene, både for gjenværende områder som ennå ikke er avklart og for nye områder som skal avklares. Kommuner og andre lokale aktører er viktige i arbeidet med marint vern, og det skal legges vekt på gode og inkluderende prosesser når det opprettes marine verneområder.

Dette flertallet mener det er viktig at det blir klare føringer og regler, og at fremtidig ny aktivitet skal bli vurdert på lik linje med eksisterende aktivitet, og tiltales der det ikke går ut over verneverdiene. Dette flertallet merker seg at all aktivitet i dag blir behandlet etter havressurslova, forurensningsloven, naturmangfoldsloven, plan- og bygningsloven og akvakulturloven.

I det videre arbeidet med verneplaner må alle sektormyndigheter som kan ha innspill til de respektive planene konsulteres. Dette innbefatter i tillegg til Klima- og miljødepartementet og tilliggende direktorat, også Nærings- og fiskeridepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Samferdselsdepartementet. Områder på land skal normalt ikke være en del av marine verneområder. Videre bør en vurdere å legge vern til områder med mindre utstrakt næringsvirksomhet dersom det er andre lokaliteter som kan dekke de relevante verneformålene. Det må nøye vurderes hvor verneområdene skal plasseres. Videre må retningslinjene for vern være så tydelige som mulig, og legge til rette for minst mulig usikkerhet og rom for tolkning for hvordan områdene kan benyttes.

Dette flertallet viser videre til Meld. St. 35 (2016–2017) Oppdatering av forvaltningsplan for Norskehavet med påfølgende Innst. 455 S (2016–2017). Meldingen redegjør blant annet for helhetlig og økosystembasert havforvaltning, miljøtilstanden og verdiskaping basert på næringsaktivitet i Norskehavet. Meldingen omtaler særegne naturverdier i dyphavet og relaterte kunnskapsbehov. Arealbruk og arealforvaltning i Norskehavet går gjennom i meldingen. Det presenteres tiltak for beskyttelse og bærekraftig bruk av økosystemene

i Norskehavet. Denne oppdateringen av forvaltningsplanen (med bakgrunn i forvaltningsplanen for Norskehavet som ble lagt frem i 2009 i St.meld. nr. 37 (2008–2009) Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Norskehavet (forvaltningsplan)) rapporterer på gjennomføringen av tiltakene i forvaltningsplanen fra 2009 og vurdering av behov for videreføring og nye tiltak. Det presenteres tiltak knyttet til klimaendringer, arealforvaltning, god miljøtilstand og bærekraftig bruk, kunnskapsgrunnlag og -formidling samt videreutvikling av forvaltningsplansystemet. I Innst. 455 S (2016–2017) legger en samlet energi- og miljøkomité til grunn at

«... det er potensial for nye næringer når kunnskapen om disse aktivitetene er utredet og i tråd med forvaltningsplanens hovedformål om å legge til rette for verdiskaping gjennom bærekraftig bruk som opprettholder økosystemenes struktur, virkemåte, produktivitet og naturmangfold.»

Videre sier en samlet komité at

«...har merket seg beskrivelsen av særlig verdifulle og sårbare områder (SVO) i denne meldingen, og anerkjenner definisjonen av disse områdene som 'områder som har vesentlig betydning for det biologiske mangfoldet og den biologiske produksjonen i havområdet, også utenfor områdene selv'. Komiteen merker seg videre at forvaltningsplanen understreker at særlig verdifulle og sårbare områder ikke gir direkte virkninger i form av begrensninger for næringsaktivitet, men signaliserer viktigheten av å vise særlig aktsomhet i disse områdene.»

Og videre:

«Komiteen viser til at regjeringen vil utarbeide en plan for det videre arbeidet med marint vern. Komiteen vil understreke at dette arbeidet må skje i nær dialog med lokale myndigheter.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at flertallet i komiteen til slutt understreker at

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at i prosesser med marine verneplaner i kystnære områder skal berørte kommuners og fylkeskommuners synspunkter vektlegges.»

Internasjonale avtaler

Komiteen viser til at FN og de internasjonale organisasjonene bidrar med en samordnet forskningsbasert kunnskap om jordas helse. Gjennom internasjonale avtaler som FN-konvensjonen for biologisk mangfold ble landene i 2010 enige om en felles avtale.

På partismøtet for konvensjonen om biologisk mangfold i Nagoya i Japan i 2010 ble det vedtatt en stra-

tegisk plan med 20 mål (Aichi-målene) for å stanse tap av natur, både i havet og på land. Innen 2020 skulle minst 17 pst. av land- og ferskvannsarealer og 10 pst. av kyst- og havområder være bevart.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at Norge var, gjennom Høynivåpanelet for en bærekraftig havøkonomi (Havpanelet) som blir ledet av statsminister Erna Solberg og president Surangel S. Whipps Jr. i Palau, tidlig ute med å støtte et globalt mål om å verne eller beskytte 30 pst. av havområdene i verden. I april 2021 trådte Norge inn i to ambisiøse koalisjoner som jobber for naturmangfold: Global Ocean Alliance arbeider for bevaring av 30 pst. av havet, mens High Ambition Coalition for Nature and People arbeider for bevaring av 30 pst. av land og hav innen 2030. Flertallet viser til statsrådets brev datert 11. mai 2021 til komiteen, hvor statsråd Røtnevold understreker at Norge skal bidra til gjennomføringen av disse målene ved en mer systematisk tilnærming til bevaring av viktige områder for marin natur, gjennom marine verneområder og andre effektive arealbaserte tiltak. De særlig verdifulle og sårbare områdene (SVO-ene) vil bli prioritert i en slik gjennomgang.

Rapportering av vern

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener regjeringen må vurdere om sektorlovene faktisk er gode nok, med hensyn til å rapportere til FN rundt vernepremissene i IUCN. Verneområder uten et vern på tvers av de ulike sektorene på havet, gir ikke en fullgod beskyttelse av de verneverdiene som er identifisert. Dette kan være et grunnlag for at man må endre dagens lovverk for å få på plass et tverrsektorielt lovverk utenfor 12 nautiske mil.

Disse medlemmer viser til at det blir viktig å få på plass klare regler for hvordan vern skal registreres internasjonalt, i den nye naturavtalen. Det er også viktig at et måltall, om det skulle bli vedtatt, skal håndteres reelt likt i alle landene som innbefattes av avtalen.

Naturavtalen

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til Representantforslag 174 S (2020–2021) om strategi for arbeidet med FNs naturavtale. Disse medlemmer forventer at regjeringen involverer Stortinget i det videre arbeidet.

Helhetlig forvaltning

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener det er viktig at vi har riktig verktøy som bidrar til å forvalte havet i et langsiktig og bærekraftig perspektiv i tillegg til økt kunnskap. Disse medlemmer viser til at det er gjennom meldingene om forvaltningsplanene for de norske havområdene at det gjøres helhetlige avveininger om bruk og bevaring basert på kunnskap om økologiske funksjoner, verdi og sårbarhet i ulike områder sammen med kunnskap om nåværende og fremtidig verdiskaping.

Kjøreregler SVO-områder og verneområder

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne, mener at oppdatert kunnskap er viktig som et grunnlag for å sikre god tilstand i de ulike havområdene. Flertallet viser til at vern ikke er ensbetydende med null aktivitet, men at det i disse områdene er klare retningslinjer for hvilken aktivitet som kan drives hvor og når. Dette er også viktig i SVO-områdene.

Klare kjøreregler er viktig for at næringsaktørene skal ha en forutsigbarhet og for å sikre en bærekraftig forvaltning. Aktiviteten må ikke forringe eller gå på bekostning av hensikten med vernet.

Flertallet mener vi skal legge til rette for en bærekraftig forvaltning av fisk i våre havområder, og at føre-var-prinsippet skal ligge til grunn.

Verneprosessene

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at verneprosessene skal være kunnskapsbaserte og basere seg på faglige råd, og at dialogen med lokale myndigheter, næringsaktører og interessegrupper skal foregå på en måte hvor disse får en reell medvirkning. Disse medlemmer mener at bærekraftig bruk av sjøareal er det beste vern.

Det krever at prosessene er åpne, oversiktlige for alle berørte parter og at dialogen i prosessen er formell.

Disse medlemmer viser til at vi gjennom behandlingen av denne stortingsmeldingen og Dokument 8-forslaget fra Senterpartiet (Dokument 8:182 S (2020–2021)) om at verneprosessen i Børgin må stoppe, vil understreke at det er en rekke lokale aktører fra igangsatte prosesser som er sterkt kritiske til prosessene i de ulike områdene.

Disse medlemmer viser spesielt til prosessene i Loppfjorden, Krossfjorden, Ytre Hardangerfjord og Oslofjorden/Skagerak. Disse medlemmer kan vise til at vern og bruk henger nøye sammen og at det trengs klare retningslinjer. Fra andre meldes det om et behov for mer formell dialog, og at verneforskriftene kommer før vern vedtas. De viser også til at det er usikkerhet rundt

hvilke fiskeredskap som kan brukes og hvordan kaier og anlegg skal benyttes langs kystsonene. Langs kystlinjen til Lopp havet er det bekymring over at et stort havområde vil bli helt fredet, og at dette vil ha stor påvirkning på fiskerikommunene Alta, Loppa, Hasvik og Hammerfest. Disse medlemmer viser til at dette eksempelet viser at det også bør ses på hvordan samspillet i prosessene skal foregå bedre, når det er flere kommuner som er berørte.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at lokale aktører rundt Ytre Hardangerfjord og Krossfjorden i dialog med disse medlemmer har formidlet konkrete punkter de mener er kritikkverdige rundt pågående verneprosesser. Det vises til at det ikke er gjennomført konsekvensutredning av planforslagene, og at de praktiske konsekvensene av planforslagene ikke er avklart eller vurdert. De viser også til at forholdet til akvakulturloven og plan- og bygningsloven så langt ikke er drøftet og avklart med de ulike aktørene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Stortinget ikke går inn i prosessene i de ulike områdene, men at vi likevel vil understreke at gode prosesser er viktig.

Disse medlemmer viser til at verneprosessen skal gjennomføres i tråd med reglene i bl.a. naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen, som skal sikre god involvering av lokale og regionale aktører og ulike sektorinteresser. Kommunene vil være sentrale både i verneprosessen og i forvaltningen av områdene i etterkant av vern.

Disse medlemmer understreker at målet med vernet er å sikre ressursgrunnlaget for norske fiskerier og andre havnæringer for framtidens generasjoner.

Disse medlemmer viser til at i verneprosesser og utforming av forskrifter, skal det kun unntaksvis legges nye restriksjoner på fiske, så lenge dette ikke går på bekostning av hensikten med bevaringen og vernet. I denne sammenheng viser disse medlemmer til at der det er identifisert korallområder, er det allerede gjennom havressursloven lagt inn restriksjoner mot bruk av trål.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at kommunene etter plan- og bygningsloven skal planlegge hvordan de disponerer egen kystsonen 1 nautisk mil utenfor grunnlinjen.

Flertallet viser til at fiskeriene står i en særstilling ved at de er helt avhengige av en bærekraftig forvaltning av havressursene. Et velfungerende økosystem, intakte gyte-, oppvekst- og fiskeområder og et rent og rikt hav er avgjørende for at fiskeriene skal kunne høste av fiskeres-

sursene. Det er særlig viktig at fiskeriene kan bidra med sin kunnskap ved å delta i utviklingen av de beste løsningene og forvaltningstiltakene for et bærekraftig høstingsbasert fiske. Et godt samarbeid mellom fiskeriene, forvaltningen og forskning må legges til grunn i arbeidet med marine verneplaner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at fiskerivirksomhet innenfor de marine verneområdene har generelt vært i samsvar med verneformålet, og disse medlemmer mener at det vil kunne utøves som før. Men innenfor visse områder vil det kunne forbys fiske etter nærmere definerte referanseområder i sårbare områder, hvor forskning og overvåkning av de avgrensede restriksjonsområdene legges til grunn. Slike områder bør bli fastsatt og avgrenset i samråd med fiskerinæringene og myndighetene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at det i SVO-områder (særlig verdifulle områder) skal vektlegges at disse områdene ofte er særlig viktig for fiskeriene. Hensikten med disse områdene må også være å sikre ressursgrunnlaget for et bærekraftig fiskeri, og at de må beskyttes mot aktivitet og utslipp som kan ødelegge grunnlaget for gyte- og oppvekstområder for fisken og deres leveområder.

Vern

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at naturmangfoldet utgjør en kjerne i selve livsgrunnlaget vårt. Det er et nasjonalt mål i dag at et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.

Disse medlemmer viser videre til at FN og de internasjonale organisasjonene bidrar med en samordnet forskningsbasert kunnskap om jordas helse. Nå pågår forberedelser til å forhandle fram avtaler om naturvern, hvor man bruker kunnskapsgrunnlaget til å finne nye visjonære mål. Avtalen skal inngås i Kunming i Kina til høsten.

Disse medlemmer viser til at det nylig ble kjent at mer enn 40 land, inkludert Norge, skal øke ambisjonene til å verne rundt 30 pst. av naturen både på land og til havs innen 2030.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil påpeke at Norge i dag har 4,5 pst. vern av våre havområder, og at en slik avtale vil kunne bli svært inngripende for vår del. Disse medlemmer viser videre til at det uansett er viktig at det må være reelle muligheter til å nå målene, og at disse må registreres på likt grunnlag i alle land. Forvaltningsplanene for våre havområder gir oss god kunnskap for å kunne si noe om

hvor det er behov for vern. Dette er noe andre land ikke har på samme måte, og som statsminister Erna Solberg nå prøver å legge inn som en «modell» for havforvaltning hos de andre landene. Dette ser vi på som svært positivt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne forventer at regjeringen vil kunne vise til hvordan en framforhandlet internasjonal avtale skal kunne nås i Norge.

Naturmangfoldloven

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at det er en rekke særløver som regulerer bruk av naturressursene innenfor de ulike sektorene som olje og gass, skipstrafikk, havvind, fiskeri, havmineraler, oppdrett, høsting av andre arter mm. Naturmangfoldloven regulerer forvaltning av havet inn til 12 nautiske mil fra land, mens havressursloven gjelder for hele den økonomiske sonen som er fra 12 nautiske mil til 200 nautiske mil. Disse medlemmer mener det kan være behov for et overordnet og samordnet lovverk som legger juridiske føringer for bevaring av et rent og rikt hav for hele den norske økonomiske sonen.

Disse medlemmer viser til at utenfor 12 nautiske mil, i den norske økonomiske sonen (200 nautiske mil fra land), gjelder lov om Norges økonomiske sone (soneloven). Denne sonen er nedfelt i FNs havrettskonvensjon fra 1982 og gjelder for kyststatene.

Bakgrunnen for at soneloven ble opprettet, var både for å lovfeste bestemmelsene i sonene og for å sikre et bærekraftig fiske. Dette fordi fiskebestandene i farvannene ved norskekysten over tid hadde blitt truet av en stadig større og mer effektiv utenlandsk fiskeflåte.

Disse medlemmer viser til at loven ikke gir kyststaten suverenitet over området, men gir rettigheter over forvaltningen av naturressursene både på havbunnen og i havområdene.

Andre stater har rett til skipsfart i området, overflyging og til å legge undersjøiske kabler eller vedlikeholde disse i en kyststats økonomiske sone.

Bestemmelsene i loven er at utlendinger forbys å drive fiske og fangst i sonen, med mindre de får adgang til slikt fiske gjennom avtaler med andre stater. I Norges økonomiske sone mellom 12 nautiske mil og 200 nautiske mil er det inngått fiskeriavtaler som regulerer fiskeadgang og kvoter for Russland, EU, Færøyene, Grønland og Island.

Disse medlemmer mener at havnaturen kan ha nytte av en helhetlig beskyttelse og mener at naturmangfoldloven kan være en godt egnet lov, som allerede legger føringer for forvaltning av alle våre land- og kyst-

arealer. Loven er utformet på en slik måte at dens virkeområde vil kunne gjelde for hele den norske økonomiske sonen fram til territorialgrensen, dersom det er faglig grunnlag for dette.

Disse medlemmer viser til at dette spørsmålet også ble drøftet under behandlingen av naturmangfoldloven i 2009, og at regjeringen Stoltenberg da skrev at de ville foreta en grundig vurdering av hvilken form bestemmelsene i loven skulle gis utenfor 12 nautiske mil. Det ble i tillegg understreket i Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) Lov om forvaltning av naturens mangfold, at det var ønskelig å la lovens prinsipper gjelde til havs i så stor utstrekning som mulig.

Disse medlemmer viser til at de ulike næringene i dag er forvaltet under hvert sitt lovverk, noe som kan føre til konflikt mellom de ulike næringenes aktivitet i sårbare områder. Dette kan føre til at ulike næringer blir behandlet ulikt i ett og samme område. Disse medlemmer viser videre til at en næring kan få vern innenfor sin sektorlov, mens andre fortsatt kan ha næringsvirksomhet etter sin sektorlov.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at naturmangfoldloven i dag er den eneste loven som tar vare på natur på tvers av ulike sektorer, og disse medlemmer mener derfor det er av interesse å få utredet hvor godt verktøy denne loven kan være med tanke på å håndtere næringene på en rettferdig måte, samtidig som man vil kunne ta vare på naturverdiene på en helhetlig og forsvarlig måte.

Disse medlemmer mener en utredning nå vil kunne gi et godt grunnlag for å ta en kunnskapsbasert beslutning i etterkant.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide tydelige og forutsigbare kjøreregler for alle næringsaktører som opererer innenfor verneområdene og SVO-områdene. Disse kjørereglene skal også tilpasses ny næringsvirksomhet, og vise hvem som kan ha næringsaktivitet hvor, når og på hvilken måte dette skal foregå.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen påse at det blir ført tilsyn for å kontrollere at kjørereglene følges i verneområdene og SVO-områdene.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen påse at kommunene og næringsaktørene involveres på en god måte i alle verneprosessene omtalt i Meld. St. 29 (2020–2021).»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede om naturmangfoldloven bør gjelde ut over 12 nautiske mil.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen bidra til å sette ambisiøse planer for nødvendig vern av sårbar natur både til lands og til havs. Det må komme tydelig fram hvordan aktivitet i disse sårbare områdene skal kunne foregå på en bærekraftig måte.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen bidra til å sette realistiske mål om vern i FNs nye naturavtale, og ut fra dette bidra til reelt vern av natur.»

«Stortinget ber regjeringen informere og involvere Stortinget når ambisjoner om å verne natur skal vedtas på vegne av nasjonen Norge, i de internasjonale forhandlingene.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen få på plass en internasjonal ordning for registrering av vern, slik at alle landene forplikter seg til å følge opp vernet på samme måte.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er positive til initiativ til en helhetlig plan for bevaring av viktige områder for marin natur. Disse medlemmer mener en slik plan må bygges på en bærekraftig ressursforvaltning hvor bruk og utnyttelse av havets ressurser kombineres med vern og bevaring basert på kunnskap. Disse medlemmer mener en bærekraftig forvaltning av ressursene i havet ligger som en forutsetning for etablering av aktivitet. Videre mener disse medlemmer at kunnskapsinnhenting er viktig for å se på eventuelle påvirkninger og eventuelle pålegg om avbøtende tiltak. Disse medlemmer viser til at nye digitale og teknologiske løsninger fortløpende tas i bruk.

Disse medlemmer viser til at Norge har store vekst- og eksportmuligheter innen norske havnæringer. Disse medlemmer mener at bruk av våre naturgitte

fortrinn og utvikling av disse er avgjørende for å realisere mulighetene. Disse medlemmer fremholder at store inntekter kommer fra marin virksomhet som fiske, havbruk, verft/skipskonstruksjon, maritim transport og petroleumsvirksomhet, og at det er viktig å legge til rette for dette også i fremtiden.

Disse medlemmer viser til at all virksomhet vil ha et «fotavtrykk» på miljøet der ressursene høstes. Disse medlemmer mener vurderingen er hva som er akseptabel påvirkning og hvordan vi kan redusere uakseptable effekter. Disse medlemmer mener vi i Norge har tradisjon for godt samarbeid mellom næringsaktørene, forvaltningen og forskningsmiljøene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet mener fiskerivirksomhet innenfor de marine verneområdene generelt har vært i samsvar med verneformålet. Disse medlemmer viser også til at det har vært godt samarbeid mellom fiskerne, forvaltningen og forskerne om etablering av nasjonalparker i sjø. Nasjonalparkene utgjør et relativt mildt vern, hvor aktivitet som ikke er i strid med verneformålet, som for eksempel reketråling, må få fortsette.

Disse medlemmer mener det ikke er prosentandel av havet som er vernet som er viktig, men at vi forvalter bestandene og de marine økosystemene på en god måte.

Disse medlemmer viser til at en stor utfordring for bevaring av marin natur er at det hvert år havner mellom åtte og tolv millioner tonn plast i havet. Det tilsvarer over 15 tonn hvert eneste minutt. Disse medlemmer mener det er en alvorlig trussel både mot dyreliv som lever i havet, men også mot mennesker. Disse medlemmer er bekymret for det faktum at plastforsøplingen er økende, og plast på avveie er vår tids største miljøutfordring.

Disse medlemmer er også bekymret for de problemer som er forårsaket av plastforsøpling og dens innvirkning på fisk, fugl, sjøpattedyr og økosystemet generelt. Disse medlemmer viser til at informasjonen en har om kilder til marin forsøpling i Norge, kommer i hovedsak fra frivillig strandrydding. Det er særlig avfall fra fiskeri- og havbruk, samt forbrukerrelatert avfall en finner i naturen. Disse medlemmer mener det derfor er viktige produktkategorier å sikre kontroll over.

Disse medlemmer viser til at kunnskapsnivået om forsøpling likevel er generelt svært mangelfullt, og det finnes for eksempel veldig lite data om forsøplingen av havbunnen i havet og langs kysten.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet ser at det fra en del av høringsinstansene pekes på behovet for en nasjonal plan på dette området. Disse medlemmer vil understreke at marin verneplan fra

2004, som har betydelig plass i denne meldingen, innebærer kraftige inngrep i lokal råderett over marine naturressurser. Disse medlemmer er imidlertid enig i at naturmangfold og verneverdier skal tas skikkelig hånd om og hensyn til, slik at de marine naturressursene våre kan forvaltes og brukes også for fremtiden. Disse medlemmer vil understreke behovet for lokal medvirkning når regjeringen skal gå videre med gjennomføring av de resterende områdene fra marin verneplan.

Disse medlemmer viser til det som blant annet fiskerieringen og NHO har spilt inn, at bevaring og vern av marin natur må være kunnskapsbasert, og målet om bevaring må veies opp mot hensynet til bærekraftig bruk. Videre pekes det på at tiltak må være proporsjonale med de relevante bevaringsmålene, og ikke legge unødige begrensninger på sjømatproduksjonen. Det understrekes at en kombinasjon av vern og bruk er mulig for de fleste områder med verneverdier, og at utnyttelse av ressurser og havbruksaktivitet i de fleste tilfelle bør tilrådes med enkelte restriksjoner og overvåking av verneverdiene. Disse medlemmer deler dette synet og mener det er viktig å forhindre at denne prosessen medfører usikkerhet for havnæringene og unødig båndlegging av viktig areal for ressursutnyttelse.

Disse medlemmer merker seg at det uttrykkes skepsis fra flere i forbindelse med høringen når det gjelder å gå videre med marint vern etter naturmangfoldloven av områder utenfor 12 nautiske mil. Det pekes fra fiskerieringen på at man ikke kan se hva dette vil bringe av merverdi ut over forvaltningsplanens økosystembaserte tilnærming, og disse medlemmer kan ikke se at meldingen gir et godt svar på dette.

Børgin i Trondheimsfjorden

Komiteen viser til Representantforslag 182 S (2020–2021) hvor det foreslås å avslutte statens arbeid med marint vern av fjordarmen Børgin i Trondheimsfjorden.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet, viser til at fjordarmen Børgin i Trondheimsfjorden var ett av de 36 områdene som ble utpekt som kandidat område i marin verneplan fra 2004. Området er foreslått vernet på grunn av det biologiske mangfoldet. Flertallet viser til at området også er definert som et viktig referanseområde for forskning og overvåking.

Flertallet viser til at kommunene har en særlig viktig rolle i arbeidet med forvaltning av de marine områdene i kystsonen, og at kommunene vil etter et vern ha myndighet i forvaltning av området. I Børgin vil forvaltning av verneområdet overføres til regional myndighet, da området ligger i flere kommuner. Det vil derfor bli opprettet et rådgivende utvalg sammensatt av de

aktuelle kommunene. Flertallet viser til at selv om et område blir vernet etter naturmangfoldloven, betyr ikke det at området blir fredet for all aktivitet, men at aktivitetene må tilpasses slik at det ikke forringer formålet med vernet.

Flertallet viser til svarbrev datert den 22. april 2021 fra Klima- og miljødepartementet og statsråd Sveinung Rotevatn hvor det vises til at forslaget om vern av Børgin ble sendt til Klima- og miljødepartementet i 2016. Det vises til at verneprosessen har tatt lang tid fordi departementet har vært opptatt av å lytte til lokale innspill til saken. Det vises videre til at departementet ønsket å se nærmere på et lokalt ønske om utvikling rundt kommunesenteret ved Straumen. Flertallet har merket seg at Miljødirektoratet fikk i oppdrag å vurdere dette og gå i dialog med kommunen, fylkeskommunen og statsforvaltningen.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne, har merket seg at det i forslag til verneforskrift legges opp til at aktivitet som i dag pågår i området, kan fortsette, slik som fiske og lokal næringsutvikling. Nye tiltak må behandles av forvaltningsmyndigheten, og hvis de ikke er i tråd med verne-reglene, må det søkes dispensasjon. Dispensasjon vil kunne gis dersom tiltakene ikke påvirker verneverdiene i nevneverdig grad. Dette flertallet viser til at det er viktig at reglene for dispensasjon må utarbeides i samarbeid med både kommunene og Miljødirektoratet.

Dette flertallet viser til dialogen Miljødirektoratet har hatt med de aktuelle partene og at det fremdeles pågår dialog. Dette flertallet understreker at det er særlig viktig at det i samhandlingen med både lokale og nasjonale myndigheter er tett dialog om det videre arbeidet med verneplan for Børgin. Dette flertallet har merket seg at statsråden i sitt svarbrev til komiteen vil vurdere verneforslaget på bakgrunn av de forslag som vil bli lagt fram.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til regjeringens forslag om å opprette et marint verneområde som skulle inkludere fjordarmen Børgin i Trondheimsfjorden i 2015. Forslaget ble sendt på høring, og disse medlemmer har merket seg at det var et overveldende politisk flertall som stilte seg negative til forslaget. Disse medlemmer mener et slikt vedtak ville legge urimelige begrensninger på lokalsamfunnet rundt Børgin i Innerøy kommune.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser også til behandlingen av statsbudsjettet

for 2021 hvor disse medlemmer i sine merknader var negative til forslaget.

Disse medlemmer mener det er sterkt uheldig at dette området blir lagt under marin verneplan.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet mener at vern ivareta best gjennom aktivt bruk og marint vern vil kunne innebære negative konsekvenser for utviklingen av lokalsamfunnene og næring, herunder også landbruk.

Disse medlemmer mener en innføring av marin verneplan langs store deler av Trøndelagskysten vil bety at staten tar bort et meget stort matproduksjonspotensial i områder som er viktige for norsk havbruk. Disse medlemmer mener dette ikke henger sammen med ønsket om utvikling, vekst og verdiskaping av havrommet. For Trøndelag mener disse medlemmer det vil bety at en sperrer av mer eller mindre hele kommuner for denne viktigste næringen.

Disse medlemmer viser til at det i dag blir gjort store investeringer i havbruksnæringen for å utvikle en bærekraftig industri, og disse medlemmer mener det er viktig med forutsigbare rammebetingelser og videre tilrettelegging for verdiskapning og utvikling av næringsvirksomhet.

Disse medlemmer vil derfor støtte Senterpartiets forslag i Representantforslag 182 S (2020–2021):

«Stortinget ber regjeringen ta innvendingene fra Inderøy og Steinkjer kommuner til følge og avslutte arbeidet med opprettelse av marint verneområde i Børgin etter naturmangfoldloven § 39 for godt.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til forslag fra representanter fra Senterpartiet, Dokument 8:182 S (2020–2021) om statens arbeid med marint vern av Børgin i Trondheimsfjorden. Her går det frem at det er dokumentert at

«(...) Børgin har «god» økologisk og kjemisk miljøstand. For tiår tilbake i tid var det en utfordring med avrenning fra landbruket og utslipp fra kloakk i fjorden. Dette har en nå håndtert på en god måte, og man kan nå dokumentere at det arbeidet har vært vellykket.»

Det pekes videre på at

«Det framstår sterkt urimelig at en enkeltstående kommune skal måtte ta en stor del av ansvaret for å ivareta nasjonale interesser, særlig når kommunen selv har bidratt så mye til at de aktuelle sjøarealene er godt forvaltet gjennom en fornuftig balansegang som tar hensyn til både verneverdier og den bruk og utvikling som skjer i tilknytning til områdene.»

Disse medlemmer vil påpeke at dette er noe av det grunnleggende problemet med måten denne og flere av verneprosessene gjennom marin verneplan gjennomføres på. Disse medlemmer viser til forslag om å avslutte arbeidet med opprettelse av marint verneom-

råde i Børgin etter naturmangfoldloven § 39 for godt, som er fremmet gjennom behandlingen av Dokument 8:182 S (2020–2021) i denne innstillingen.

Andfjorden

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet vil vise til prosessen med vern av Andfjorden. Dette er et relativt stort område med funn av sjeldne forekomster av koraller og rugl. I dette området er det, slik disse medlemmer forstår, flere samfunnsinteresser å ta hensyn til. Det går frem av meldingen at dette gjelder både akvakultur, fiskeri og Forsvarets virksomhet og at verneprosessen er igangsatt. Disse medlemmer vil derfor understreke hvor viktig det er at den videre prosessen i dette området blir i samarbeid med berørte næringer og lokalsamfunn. Etter det disse medlemmer får opplyst er det snakk om et område tilsvarende 2 500–3 000 km², som er enorme sjøarealer å legge vernebestemmelser i. Disse medlemmer mener det må være mulig å se på en innskrenkning av det foreslåtte arealet, slik at man kan ivareta de sjeldne funnene i de områdene de befinner seg, men ikke nødvendigvis verner hele det sammenhengende arealet slik det nå er lagt opp til. Det står i meldingen at:

«Den videre prosessen knytt til området vil innebære ei grundig vurdering av korleis alle desse omsyna kan kombinerast med at dei unike naturverdiane blir tekne vare på for framtida.»

Disse medlemmer forventer derfor at det blir en balansert prosess videre, hvor hensynet til både bruk og vern ivareta på en god måte.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta innvendingene fra Andøy og Senja kommune til følge og avslutte arbeidet med opprettelse av marint verneområde i Andfjorden.»

Lopphavet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til at totalt 3045 km² av Lopphavet er foreslått vernet, og vil da bli et av de største marine verneområdene i Norge. Lopphavet verneområde omfatter kommunene Alta, Hammerfest, Loppa og Hasvik. De fire kommunene berøres i ulik grad av verneforslaget. Disse medlemmer viser til at tilnærmet 100 pst. av Hasvik kommunes kystnære havområder er foreslått vernet, med de begrensninger og føringer dette medfører. Disse medlemmer viser til at verneomfanget har ført til sterke reaksjoner og massiv motstand fra fiskere, næringsaktører, innbyggere og et tverrpolitisk miljø i Hasvik kommune – men også i de andre berørte kommunene og i Vest-Finnmark-rådet.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innskrenke det foreslåtte verneområde for Lopp havet i tråd med hensynet til fiskeri, næringsutvikling og viktige tiltak for infrastrukturbygging.»

Oslofjorden

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet merker seg at regjeringen foreslår å opprette ett eller flere større marine verneområder i Nordsjøen–Skagerrak–Oslofjorden og etablere et pilotprosjekt i tilknytning til en eller flere nasjonalparker i området Skagerrak–Oslofjorden. Formålet er

«å naturlig bygge opp igjen økosystemet og grunnlaget for hausting og samstundes bygge opp kunnskapen om effekten av slike marine verneområde.»

Piloten som foreslås skal redusere eller fjerne lokale påvirkningsfaktorer for å gjenopprette økosystemet og fiskebestander. Disse medlemmer merker seg at Havforskningsinstituttet viser til at påvirkningsfaktorer i Oslofjorden er varmere sjøvann, sedimenter fra avrenning, algeoppblomstring, økosystemskifte og manglende mattilgang, og på toppen av dette fiskeri. Med unntak av fiskeri, er ikke disse faktorene lokale. Disse medlemmer mener derfor at et marint verneområde således i mindre grad vil kunne avhjelpe fjordens utfordringer. Det vil heller ikke gi særlig godt kunnskapsgrunnlag og overføringsverdi for andre marine verneområder. På denne bakgrunn er disse medlemmer usikre på om Skagerrak/Oslofjorden er rett område for å opprette en slik pilot.

Disse medlemmer er enige i at det er viktig å gjenopprette et fungerende økosystem i Oslofjorden og understreker at det allerede er opprettet pilot for fiskeforbud i Tvedestrand, og store referanseområder med forbud mot bunntål i Ytre Hvaler Nasjonalpark (2009) og Rauerfjorden. I tillegg er det forbud mot å fiske med trål langs kysten grunnere enn 60 meter i hele Skagerrak. Disse medlemmer mener disse områdene må undersøkes før man beslutter å opprette en ny pilot med samme formål før man iverksetter noe som kan bidra til en sterk svekkelse av fiskerinæringen. Disse medlemmer merker seg også at den viktigste fiskerihavna i Skagerrak ligger i Ytre Hvaler Nasjonalpark. Der som piloten for marint verneområde omfatter nasjonalparken, må store deler av flåten i Oslofjorden fiske lenger ut i Norskerenna – som i dag holder et stort karbonlager og hvor det ikke tråles. Det vil etter disse medlemmers syn være negativt.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om at det må ligge en grundig vitenskapelig gjennomgang av etablerte nullfiskeområder og fiskeforbudsområder til grunn før det opprettes en pilot for marint verneområde som har til hensikt å restaurere økosystemer og øke høstingspotensial i tilknyttet område.»

Komiteens flertall, medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at havet er under et økende press. Økte havtemperaturer og et surere hav på grunn av klimagassutslipp, overfiske og tap av leveområder, samt plastforsøpling og annen forurensning, er reelle trusler for livet i havet slik vi kjenner det.

Siden 1980 har havet tatt opp rundt 30 pst. av menneskeskapte CO₂-utslipp. Mer CO₂ i atmosfæren betyr større opptak i havet som igjen gir et surere og varmere hav. I perioden fra 1970 og frem til i dag har også dyrelivet i havet minket. Hele 36 pst. av livet i havet har blitt borte gjennom denne tiden.

Flertallet mener at det å ta vare på havets naturmangfold er viktig i seg selv, og også helt avgjørende for å opprettholde livet på planeten slik vi kjenner det. Havet rommer også mange av de løsningene verden og Norge trenger i møte med en voksende befolkning og pågående klimaendringer.

For å kunne ivareta havet på en miljømessig, økonomisk og samfunnsmessig bærekraftig måte, mener komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne at det er avgjørende med en nasjonal marin verneplan som inkluderer alle typer norsk natur – til havs, i fjordene og langs kysten – og at planen ser helheten av aktiviteten som skjer på havet med tanke på påvirkningen av naturen. For å få til dette, og for å gi like og rettferdige spilleregler for alle sektorer til havs og langs kysten, mener disse medlemmer at det er nødvendig å forankre den marine verneplanen i et sektorovergripende lovverk, nemlig naturmangfoldloven. I dag gjelder bare naturmangfoldloven ut til og med norsk territorialfarvann (12 nautiske mil). Disse medlemmer mener derfor at det må settes i gang en prosess som gjør naturmangfoldloven gjeldende i alle norske havområder, ut til og med norsk økonomisk sone (200 nautiske mil).

Disse medlemmer viser til at den første marine verneplanen i Norge med 36 anbefalte såkalte kandidat-områder ble lagt frem i 2004. Først i 2013 kom de tre første verneområdene på plass: Fremvaren i Vest-Agder, Tauterryggen i Nord-Trøndelag og Saltstraumen i Nordland. Per i dag finnes det kun totalt 15 marine verneområder langs kysten; Gaulosen, Rødberg og Skarnsundet i Trøndelag, Jærkysten i Rogaland, Lurefjorden og Lindåsosane i Vestland, Innervisten, Nordfjorden, Karlsøyfjor-

den, Kaldvåg fjorden og Innhavet i Nordland, Rossfjordstraumen, Rystraumen og Ytre Karlsøy i Troms og Finnmark. I tillegg er det etablert fire marine nasjonalparker: Ytre Hvaler, Færder, Jomfruland og Raet.

Disse medlemmer viser til at Norge har forpliktet seg gjennom Aichi-målene til å verne minst 10 pst. av norske havområder innen utgangen av 2020, et mål som ikke er nådd. Verdens ledende haveksperter har med sine oppdaterte råd kommet frem til at man trenger å verne 30 pst. av verdens havområder innen 2030 for å ta vare på livet i havet. Et slikt prosentmål støttes nå av et stort antall land i verden, inkludert Norge.

Disse medlemmer mener det er sentralt at ikke havområder vernes kun for å vernes, men at vernet har tydelige resultatbaserte mål som følges opp og prioriteres politisk. Det er også viktig at de områdene som vernes er anbefalt vernet av miljøfaglige etater. Disse medlemmer mener at områder som allerede er definert som særlig verdifulle og sårbare områder i forvaltningsplanene for norske havområder, er de mest aktuelle kandidatene for marine verneområder i første omgang.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å utvide naturmangfoldlovens virkeområde slik at den blir gjeldende for alle norske havområder, inkludert hele Norges økonomiske sone.»

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at naturmangfoldloven er den loven som skal benyttes for å sikre et helhetlig vern av naturverdier i norske havområder.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at det ikke igangsettes ny aktivitet i områder definert som særlig verdifulle og sårbare områder (SVO) i forvaltningsplanene før disse er utredet opp mot marin verneplan.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at det ikke åpnes for mineralutvinning på havbunnen før naturverdiene i de aktuelle havområdene er kartlagt og et nettverk av verneområder er opprettet, i tråd med anbefalinger fra Havforskningsinstituttet.»

«Stortinget ber regjeringen arbeide for en løsning i den kommende naturavtalen som innebærer et effektivt og helhetlig vern av havområder, og ikke oppstykede sektorbaserte reguleringer.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for å starte opp egne verneprosesser for alle de resterende områdene som inngår i verneplanen fra 2004, med mål om å ha disse ferdigstilt innen 2027.»

«Stortinget ber regjeringen fremskynde arbeidet med å kartlegge de viktige områdene som supplerer verneplanen fra 2004, slik at man oppnår 30 pst. vern av norske havområder innen 2030.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at Børgin er en fjordarm innerst i Trondheimsfjorden i Inderøy og Steinkjer kommuner. Den er en integrert del av kulturlandskapet på Innherred, som gjennom århundrer har lagt rammene for lokalt næringsliv og arbeidsplasser.

Disse medlemmer viser til at regjeringen i 2015 foreslo å opprette et marint verneområde her, hjemlet i naturmangfoldloven § 39, dette som et ledd i arbeidet med å verne et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner. Børgin var ett av fire marine områder i Trondheimsfjorden som da ble foreslått vernet.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag sendte verneforskrifter og forvaltningsplaner ut på høring i 2015, og de to kommunene Inderøy og Steinkjer behandlet forslagene i sine kommunestyre. Disse medlemmer vil understreke at et overveldende politisk flertall i begge kommuner stilte seg negative til forslaget, da det legger urimelige begrensninger på lokalsamfunnene rundt Børgin.

Disse medlemmer vil påpeke at kommunestyrene gjorde en grundig jobb i den forbindelse og la vekt på følgende både konkrete og prinsipielle momenter i sine vedtak:

- Vernet vil medføre en byråkratisering, og forskriften åpner for strenge begrensninger på framtidig bruk av området.
- Børgin er tilstrekkelig ivaretatt gjennom vannforskriften, naturmangfoldloven og plan- og bygningsloven.
- Børgin har «god» økologisk og kjemisk miljøtilstand («Miljøstatus i Borgenfjorden», NGU-rapport 2013.054) og ingen risiko for ikke å nå miljøtilstand «god» i 2021.
- Børgin ligger i et svært viktig friluftsområde som har en rekke hytter og boliger, midt i et kjerneområde på Innherred for ulike typer næring, inkludert landbruk. Et referanseområde skal være uten eller ha liten påvirkning. Det kan ikke sies å være tilfelle når det gjelder Børgin.
- Marint vern av den typen som foreslås, griper direkte inn i den private eiendomsretten ved at vernet er foreslått lagt til normal flo. Dette representerer en irreversibel båndlegging og anses uakseptabelt. Eiendomsretten går til 2 meters dybde ved normal flo.
- Inderøy kommune markerte bekymring knyttet til videre utvikling av sentrumskjernen Straumen, som ligger der Børgin munner ut i Trondheimsfjor-

den. Det foreslåtte vernet vil innebære sterke begrensninger for framtidig sentrumsutvikling, siden hele tettstedet i praksis blir berørt av verneområdet.

Etter høringsrunden sendte Miljødirektoratet 24. juni 2016 tilråding om etablering av to marine verneområder, Skarnsundet og Børgin. Skarnsundet ligger i Inderøy kommune, og Børgin som nevnt i både Inderøy og Steinkjer kommuner.

Som kommunene har vist til, er det dokumentert at Børgin har «god» økologisk og kjemisk miljøstand. For tiår tilbake i tid var det en utfordring med avrenning fra landbruket og utslipp fra kloakk i fjorden. Disse medlemmer viser til at dette nå er håndtert på en god måte, og at man kan nå dokumentere at det arbeidet har vært vellykket.

De foreslåtte vernebestemmelsene framstår etter disse medlemmers syn som rigide, med liten praktisk mulighet til unntak hvis de står i strid med en praktisk og fornuftig bruk og forvaltning av området. Disse medlemmer mener at det fremstår som høyst uklart hvor omfattende prosessen fra søknad til godkjenning av bruk blir, og hvor mye dokumentasjon staten i så fall vil kreve. Disse medlemmer frykter at dette kommer til å bli en stor ulempe for alle som på en eller annen måte forsøker å videreføre og utvikle næring og lokalsamfunn i tilknytning til Børgin. Denne ekstrabelastingen på lokalsamfunnet må ses i sammenheng med at lokalsamfunnet får svært få fordeler av det marine vernet – og at vernet i seg selv framstår som unødvendig all den tid miljøtilstanden i Børgin er god.

23. juni 2020 besluttet Kongen i statsråd vern av Skarnsundet i Inderøy kommune, til tross for betydelig lokal motstand. Nå står et nytt marint areal for tur i samme kommune. Disse medlemmer mener det framstår som sterkt urimelig at en enkeltstående kommune skal måtte ta en stor del av ansvaret for å ivareta nasjonale interesser. Disse medlemmer mener dette er særlig urimelig når kommunen selv har bidratt så mye til at de aktuelle sjøarealene er godt forvaltet gjennom en fornuftig balansegang som tar hensyn til både verneverdier og den bruk og utvikling som skjer i tilknytning til områdene.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta innvendingene fra Inderøy og Steinkjer kommuner til følge og avslutte arbeidet med opprettelse av marint verneområde i Børgin etter naturmangfoldloven § 39 for godt.»

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen påse at kommunene og næringsaktørene involveres på en god måte i alle verneprosessene omtalt i Meld. St. 29 (2020–2021).

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen bidra til å sette ambisiøse planer for nødvendig vern av sårbar natur både til lands og til havs. Det må komme tydelig fram hvordan aktivitet i disse sårbare områdene skal kunne foregå på en bærekraftig måte.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen påse at det blir ført tilsyn for å kontrollere at kjørereglene følges i verneområdene og SVO-områdene.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen få på plass en internasjonal ordning for registrering av vern, slik at alle landene forplikter seg til å følge opp vernet på samme måte.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen utarbeide tydelige og forutsigbare kjøreregler for alle næringsaktører som opererer innenfor verneområdene og SVO-områdene. Disse kjørereglene skal også tilpasses ny næringsvirksomhet, og vise hvem som kan ha næringsaktivitet hvor, når og på hvilken måte dette skal foregå.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen utrede om naturmangfoldloven bør gjelde ut over 12 nautiske mil.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen bidra til å sette realistiske mål om vern i FNs nye naturavtale, og ut fra dette bidra til reelt vern av natur.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen informere og involvere Stortinget når ambisjoner om å verne natur skal vedtas på vegne av nasjonen Norge, i de internasjonale forhandlingene.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet:*Forslag 9*

Stortinget ber regjeringen ta innvendingene fra Andøy og Senja kommuner til følge og avslutte arbeidet med opprettelse av marint verneområde i Andfjorden.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen innskrenke det foreslåtte verneområde for LoppHAVet i tråd med hensynet til fiskeri, næringsutvikling og viktige tiltak for infrastrukturbygging.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen om at det må ligge en grundig vitenskapelig gjennomgang av etablerte nullfiskeområder og fiskeforbudsområder til grunn før det opprettes pilot for marint verneområde som har til hensikt å restaurere økosystemer og øke høstingspotensial i tilknyttet område.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen ta innvendingene fra Indreøy og Steinkjer kommuner til følge og avslutte arbeidet med opprettelse av marint verneområde i Børgin etter naturmangfoldloven § 39 for godt.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:*Forslag 13*

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å utvide naturmangfoldlovens virkeområde slik at den blir gjeldende for alle norske havområder, inkludert hele Norges økonomiske sone.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen legge til grunn at naturmangfoldloven er den loven som skal benyttes for å sikre et helhetlig vern av naturverdier i norske havområder.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen sikre at det ikke igangsettes ny aktivitet i områder definert som særlig verdifulle og sårbare områder (SVO) i forvaltningsplanene før disse er utredet opp mot marin verneplan.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen sikre at det ikke åpnes for mineralutvinning på havbunnen før naturverdiene i de

aktuelle havområdene er kartlagt og et nettverk av verneområder er opprettet, i tråd med anbefalinger fra Havforskningsinstituttet.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen arbeide for en løsning i den kommende naturavtalen som innebærer et effektivt og helhetlig vern av havområder, og ikke oppstykkede sektorbaserte reguleringer.

Forslag 18

Stortinget ber regjeringen sørge for å starte opp egne verneprosesser for alle de resterende områdene som inngår i verneplanen fra 2004, med mål om å ha disse ferdigstilt innen 2027.

Forslag 19

Stortinget ber regjeringen fremskynde arbeidet med å kartlegge de viktige områdene som supplerer verneplanen fra 2004, slik at man oppnår 30 pst. vern av norske havområder innen 2030.

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I fremmes av en samlet komité.

Komiteens tilråding II fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Meld. St. 29 (2020–2021) – Heilskapleg nasjonal plan for bevaring av viktige område for marin natur – vedlegges protokollen.

II

Dokument 8:182 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad og Heidi Greni om å avslutte statens arbeid med marint vern av fjordarmen Børgin i Trondheimsfjorden – vedtas ikke.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 25. mai 2021

Ketil Kjenseth

leder

Else-May Norderhus

ordfører

DET KONGELEGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Statsråden

Energi og miljøkomiteen Stortinget
Karl Johansgt 22
0026 OSLO

Dykkar ref

Vår ref
21/1165-

Dato
22. april 2021

Om representantforslag 182 S (2020-2021) om å avslutte statens arbeid med marint vern av fjordarmen Børgin i Trondheimsfjorden

Eg viser til brev av 13. april 2021 frå Stortingets energi- og miljøkomite om representantforslag frå stortingsrepresentantane Marit Arnstad og Heidi Greni om å avslutte statens arbeid med marint vern av fjordarmen Børgin i Trondheimsfjorden.

Representantane foreslår følgjande:

"Stortinget ber regjeringen ta innvendingene fra Inderøy og Steinkjer kommuner til følge og avslutte arbeidet med opprettelse av marint verneområde i Børgin etter naturmangfoldloven § 39 for godt."

Fjordarmen Børgin i Trondheimsfjorden var eitt av 36 område som blei peika ut av eit breitt samansett rådgivande ekspertutval som kandidatområde i marin verneplan frå 2004. Området er foreslått verna på grunn av særlege naturtilhøve som mellom anna gir ei spesiell samansetting av artar. Området er også viktig som referanseområde for forskning og overvaking, mellom anna blir området brukt til forskning i regi av Noregs teknisk-naturvitskaplege universitet (NTNU).

Regjeringa la 9. april 2021 fram Meld. St. 29 (2020–2021) *Heilskapleg nasjonal plan for bevaring av viktige område for marin natur*. Meldinga er no til behandling i Stortinget. I meldinga peikar regjeringa på er det eit nasjonalt mål at eit representativt utval av norsk natur skal bli bevart for kommande generasjonar. Marint vern etter naturmangfoldlova skal bidra til at eit utval av representative, særeigne, sårbare eller trua marine undersjøiske naturtypar og naturverdiar langs kysten og i territorialfarvatnet blir tekne vare på for framtida. Områda skal – saman med areal som er beskytta etter anna lovverk – danne eit nettverk av

verna og beskytta område som skal ta vare på økosystem og naturverdiar. Områda skal dekkje variasjonsbreidda i norsk marin natur.

I meldinga legg regjeringa til grunn at arbeidet med marin verneplan frå 2004 skal halde fram, samstundes som vi skal starte arbeidet med å supplere planen med nye område. Eit sentralt punkt er at regjeringa vil sørge for god involvering av sektorstyresmakter, fylkeskommunar, kommunar og andre lokale interesser i dette arbeidet.

Forslag om vern av Børgin blei send til Klima- og miljødepartementet første gong i 2016. Verneprosessen har tatt lang tid nettopp fordi vi har vore opptatt av og tatt oss tid til å lytte til lokale innspel i saka. Det har mellom anna vore eit lokalt ønske å sjå nærare på tilhøvet til utvikling rundt kommunesenteret ved Straumen. I juli 2020 fikk Miljødirektoratet i oppdrag å vurdere dette, irekna spørsmål knytt avgrensing av verneområde og behov for dispensasjonsreglar. Vi bad vidare Miljødirektoratet ta kontakt med dei aktuelle kommunane, fylkeskommunen og statsforvaltaren som ein del av dette arbeidet.

Eg er kjend med at Miljødirektoratet har tatt kontakt med Inderøy og Steinkjer kommunar for vidare samarbeid i denne saka. Siktemålet er å finne gode, lokalt forankra løysingar som tek omsyn til både dei unike naturverdiane i Børgin og mellom anna ønsket om lokal næringsutvikling. Frist for tilbakemelding i saka blei først sett til 1. april 2021, men er seinare utsett til 15. juni 2021. Eg ventar difor at saka kjem tilbake på mitt bord før sommaren og vil då vurdere forslaget ut frå dei løysingane som då blir foreslått.

Representantane viser til at miljøtilstanden i Børgin er god og meiner dette viser at kommunal forvaltning av kystsona er tilstrekkeleg i dette tilfellet. Eg vil i denne samanhengen understreke at området ikkje blir vurdert verna etter naturmangfaldlova fordi kommunane ikkje gjer ein god nok jobb. Ei god kommunal forvaltning av kystsona er avgjerande for miljøtilstanden i havet og langs kysten. Områdevern etter naturmangfaldlova er eit verkemiddel som kjem i tillegg til og verkar i samspel med ei god kommunal forvaltning.

Vidare er kommunane også sentrale i forvaltninga av marine verneområde. For område som ligg innanfor ein einskild kommune blir kommunen normalt forvaltningsstyresmakt dersom den ønskjer det. Verneområde som ligg i fleire kommunar, slik som i dette tilfellet, blir normalt forvalta regionalt av statsforvaltaren, medan kommunane deltar i eit rådgivande utval for forvaltningsstyresmakta.

Til slutt vil eg understreke at det ikkje er slik at det meste av aktivitet er forboden i marine verneområde. Hensikta er å verne slike område mot mellom anna framtidige fysiske inngrep som kan skade verneverdiane. Forslag til verneforskrift legg opp til at aktivitet som går føre seg i dag kan fortsette. Friluftsliv, ferdsel, vanleg fiske m.v., som ikkje minst vil vere sentralt for lokal næringsutvikling, vil også vere lov. Når det gjeld annan aktivitet som inneber nye inngrep, inneheld forslag til verneforskrift både såkalla spesifiserte og ein generell regel for å søke forvaltningsstyresmakta om dispensasjon frå vernereglane. Forvaltningsstyresmakta vil gi dispensasjon dersom verneverdiane ikkje vil bli nemneverdig påverka av det aktuelle

søke forvaltningsstyresmakta om dispensasjon frå vernereglane. Forvaltningsstyresmakta vil gi dispensasjon dersom verneverdiane ikkje vil bli nemneverdig påverka av det aktuelle inngrepet. Om det i dette tilfellet trengst ytterlegare presiseringar i reglane for dispensasjon er som nemnd også noko Miljødirektoratet no skal sjå på i samråd med mellom anna kommunane.

Eg meiner på denne bakgrunn at dette er ikkje er riktig tidspunkt for å drøfte stans av verneprosessen for Børgin. Derimot er dette eit godt tidspunkt for at lokale aktørar deltar i arbeidet med å finne gode løysingar for dette særeigne fjordområdet.

Med helsing

Sveinung Rotevatn

